

Sarmatyzm

1. Łukasz Kądziera - „Sarmatyzm”. Artykuł z „Wiedzy i Życia”, z roku 1996.

Choć dziś wiemy, że wydarzenia, które nastąpiły później, w szczególności wielka wędrówka ludów (IV w. n.e.), całkowicie odmieniły zaludnienie naszego kontynentu i o jakichkolwiek rzeczywistych więzach krwi mowy być nie może, to jednak poczynając od XV wieku sarmacki mit o początku pojawił się w rodzimej historiografii, spełniając ważne funkcje. Mit ten legł u podstaw oryginalnej i - jak się okazało - bardzo trwałej ideologii szlachty polskiej. Zgodnie z nią Sarmatą miał być szlachcic, a jego główne zadanie - walka w obronie Ojczyzny - nawiązywać miało do wojowniczych cech dawnych, prehistorycznych Sarmatów.

W początku XVII wieku polscy pisarze polityczni odwoływali się do tego mitu, aby uzasadnić polską interwencję w Moskwie.

Rola obrońcy Ojczyzny uzasadniała uprzywilejowane stanowisko szlachty w stosunku do innych stanów społecznych, w szczególności do mieszczan i chłopów. Zbędne dodawać, że poglądom tym towarzyszyło przekonanie Sarmatów o własnej wyższości nad innymi stanami i innymi nacjami. Od razu powstał też zbiór cech, którymi winien charakteryzować się Sarmata (umiłowanie wolności, prawość, szczerość, odwaga, gościnność, dobroduszość, wymowność, indywidualizm, niezależność). W ślad za nim upowszechniło się przekonanie o odrębności charakteru narodowego Polaków.

Sarmatyzm gloryfikował swojskość, a zwłaszcza szlachecką prowincję. Właśnie wieś, w której po trudach walki o Ojczyznę odpoczywał szlachcic, stanowiła jego naturalne środowisko, wystawiane przez nader licznych poetów od Odrodzenia do Oświecenia. Rozrzucenie szlachty po wielkich obszarach wiejskich warunkowało sarmackie poglądy polityczne, w myśl których każdy dwór (nie mówiąc już o magnackich pałacach i zamkach) wraz z przynależnymi dobrami ziemskimi tworzył zamknięty układ zależności ekonomicznych i społecznych, nieprzenikniony dla wpływów administracji państwowej.

Miejsce na Twoją reklamę
info: reklama@lykwiedzy.pl